

Kapitola 13

Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice

Jaroslav Bureš

BLÍZKÝ VÝCHOD, STŘEDOMOŘÍ A AFGHÁNISTÁN V ČESKÉ ZAHRAIČNÍ POLITICE: VÝCHODISKA

Oblast Blízkého východu, stejně jako v minulosti, nepatřila k prioritním oblastem českých národních zájmů. Naše angažovanost v Iráku a Afghánistánu byla motivována především spojeneckými závazky v rámci NATO a odrážela spoluodpovědnost za bezpečnostní situaci v geograficky blízkém regionu, který je klíčový z hlediska dlouhodobé, především energetické stability EU. V programovém prohlášení koaliční vlády z dubna 2007 nebyl explicitně uveden Blízký východ. Doporučovalo pozornost tématům, která bezprostředně souvisela či se dotýkala této oblasti: šíření zbraní hromadného ničení a zneužívání civilního jaderného výzkumu k vojenským účelům, obhajoba lidských práv a terorismus, požadavek určitého standardu demokracie. Důraz v něm kladla i na vytvoření jednotného a efektivního systému zahraniční pomoci. Předcházející vláda prosazovala politiku „všech azimutů“, založenou na pevných a všestranných vztazích v rámci EU. V jejím rámci měla probíhat i koordinace a příprava české zahraniční politiky vůči Středomoří a Blízkému východu, která měla pro EU mimořádný význam (ropa, plyn, bezpečnost). Koaliční smlouva doporučovala koordinaci evropské politiky vůči blízkým sousedům v zájmu dosažení stability.¹ ODS a rovněž současná vláda již tolik nelpěly na pevné vazbě na EU a vyhradily si částečnou volnost v zahraničněpolitickém rozhodování i v otázkách souvisejících se sledovanou oblastí. Středomoří, Blízký východ, jižní dimenze Evropské politiky sousedství (ENP), měly pro českou zahraniční strategii menší význam v porovnání s východní dimenzí

ENP a západním Balkánem patřícím k preferovanějším směrům zájmu zvláště premiéra M. Topolánka. Neznamenalo to, že by vláda a zvláště ministerstvo zahraničních věcí přehlížely region. Snažily se odpovědně plnit spojenecké závazky, ale nevyvíjely větší aktivitu. Více byl zdůrazňován transatlantický prvek daný potřebou koordinace USA a EU ve vztahu ke klíčovým otázkám obou regionů, což se projevilo v diskusích o radarové základně, tzv. „iránské hrozbě“, blízkovýchodnímu konfliktu a postojích k terorismu. Posilovány byly úzké vazby k Izraeli, nejbližšímu spojenci USA na Blízkém východě.

Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006, kterou připravila vláda V. Špidly, kladla důraz na bezpečnostní prvky. Navíc stanovila základní a konkrétnější přístupy vůči Blízkému východu, blízkovýchodnímu konfliktu a Středomoří.² Většina tezí této koncepce nebyla v rozporu s obecnými cíli Topolánkovy koaliční vlády, protože odrážely hlavní axiomy současné evropské i transatlantické blízkovýchodní politiky ve vztahu k Blízkému východu. Základem pro řešení blízkovýchodního konfliktu byly blíže nespecifikované rezoluce RB OSN a zájem zainteresovaných či zúčastněných zemí. Klíčová rozhodnutí musela vycházet z bezpečnostních potřeb Izraele a vize, směřující k vytvoření nezávislého, životaschopného palestinského státu. Transatlantickou dimenzi signalizoval důraz na spolupráci a posilování bezpečnosti v oblasti širšího Blízkého východu v rámci EU. Zahraniční politika vůči Blízkému východu a Středomoří nebyla ve sledovaném období příliš aktivní, jak navrhovala předchozí koncepce, ale spíše reagovala na podněty přicházející z konfliktního regionu, EU, USA, OSN či Izraele.

Rovněž žádný z předvolebních programů politických stran z roku 2006 nebyl zaměřen na blízkovýchodní témata. Pouze volební program ODS z dubna 2006 podpořil potřebu koordinovat postoje EU k nejbližším sousedům a uvedl oblast Blízký východ a severní Afrika.³ Neexistovala ani žádná koncepce MZV či jeho příslušného teritoriálního odboru. Přední politici opozičních stran, především ČSSD a KSČM, občas kritizovali vládu a ODS za nedostatečnou pozornost arabské a blízkovýchodní problematice.

Ministerstvo průmyslu a obchodu vypracovalo v souladu s *Exportní politikou České republiky na léta 2006–2010* vlastní Strategii prosazování obchodně-ekonomických zájmů České republiky v Kuvajtu, Saúdskoarabském království a Spojených arabských emirátech. Byla chápána jako zahájení procesu soustředěného úsilí všech článků státní podpory vývozu. MPO, MZV, agentura CzechTrade, Exportní garanční a pojišťovací společnost EGAP, Česká exportní banka ČEB v součinnosti zejména s Hospodářskou komorou ČR a Svazem průmyslu a dopravy ČR se zasazovaly o urychlení rozvoje spolupráce v obchodně ekonomické a investiční oblasti s těmito zeměmi. MPO vypracovalo v souladu s exportní politikou vlády České republiky na léta 2006–2010 a s ohledem na potřeby české podnikatelské veřejnosti *Strategii prosazování obchodně-ekonomických zájmů České republiky v zemích severní Afriky*. Země dané oblasti jsou výrazně obchodně orientovány na EU (Maroko a Tunisko) či s ní úzce spolupracují v energetické oblasti (Alžírsko), což může usnadnit průnik českých ekonomických subjektů na tyto trhy.

BLÍZKÝ VÝCHOD A STŘEDOMOŘÍ V ZAHRANIČNÍ POLITICE ČR: AGENDA, UDÁLOSTI

V porovnání s mnohými členskými státy EU byly naše zájmy v této oblasti omezené, což bylo dáno: geografickou polohou; malou závislostí na strategických surovinách (ropa, zemní plyn),⁴ které dovážíme především z Ruska; až donedávna malým objemem zahraničního obchodu; málopočetnou blízkovýchodní, muslimskou imigrační komunitou v ČR. Pozornost byla v minulosti posilována existencí některých rizik, komplikujících mnohdy naše vztahy s transatlantickými spojenci, jako byly vývoz zbraní do rizikových zemí a porušování embarga, ale v současnosti byla tato rizika významně omezena v důsledku zavedení funkčního systému kontroly vývozu zbraní a odpovědnějšího přístupu k dodržování spojeneckých závazků, které vyplývají z členství v EU a NATO.

Barcelonský proces a jižní dimenze ENP nepatřily mezi priority naší zahraniční politiky, ale díky těmto procesům se vláda i parlament musely zabývat blízkovýchodní, středomořskou agendou EU. Bylo tomu tak například při schvalování různých smluvních celoevropských dokumentů vládou a oběma komorami parlamentu. Čeští politici se účastnili různých středomořských dialogů (středomořská iniciativa NATO, barcelonský proces). Pravidelná byla účast ministrů zahraničních věcí na středomořských „summitech“ či poslanců na Euro-středomořském parlamentním shromáždění a diplomatů na ministerských či expertních jednání Euromedu. Zájem o středomořskou dimenzi SZBP EU zesílil v období příprav na naše předsednictví.

Euro-středomořské partnerství a jižní dimenze ENP

Vstup do EU v roce 2004 měl vliv na posílení ekonomických i politických vztahů s regionem a na multilateralizaci naší zahraniční politiky. Výrazně vzrostl obchodní obrat s většinou zemí. Naši podnikatelé se však i nadále nezapojovali do realizace projektů v jižním Středomoří, financovaných z prostředků EIB a z MEDA fondů. Po vstupu do EU se ČR stala automaticky signatářem asociačních dohod, uzavřených dosud mezi jednotlivými zeměmi jižního Středomoří. Čeští vývozci mohou využívat od roku 2005 výhodu stále nižších celních tarifů na průmyslové výrobky směřující do zemí středomořského regionu. Dohody výrazně ovlivňovaly bilaterální relace s těmito státy ve všech oblastech a byly nadřazeny v mnoha ohledech staré dvoustranné legislativě. V současnosti je nová legislativa, týkající se barcelonského euro-středomořského partnerství a jižní dimenze politiky sousedství, schvalována vládou, parlamentem a prezidentem, což nutí naše politiky, aby se začali zajímat o danou rozsáhlou agendu, která v minulosti nebyla v centru pozornosti.

V roce 2010 má vzniknout euro-středomořská zóna volného obchodu, která se bude vztahovat na průmyslové výrobky, a ČR se stane její součástí. Projednává se budoucí liberalizace trhu se službami a zemědělskými produkty. Zvýšila se prestiž a vyjednávací pozice naší diplomacie, což se pozitivně odrazilo v bilaterálních vztazích. Jihoevropské členské země EU, pro něž je Středomoří prioritou, se ucházely o českou podporu při projednávání příslušné tematiky výměnou za větší pochopení pro specifické zájmy ČR. Ministři zahraničních věcí a předsedové vlád se pra-

videlně od roku 2005 zúčastňovali summitů a ministerských schůzí. Naposledy byl ministr Karel Schwarzenberg přítomen na ministerské schůzce v Lisabonu (5.–6. 11. 2007). Čtyři odbory MZV a česká stálá mise při EU v Bruselu systematicky sledovaly euro-středomořskou agendu. V souvislosti s naším předsednictvím v EU byl ministrem jmenován i vyslanec pro barcelonský proces. Zúčastňujeme se zasedání euro-středomořského parlamentu. Aktivovala se i nevládní dimenze barcelonského procesu, reprezentovaná českou sítí Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur ve Středomoří (ALF) zahrnující 24 českých nevládních organizací s koordinačním centrem v Ústavu mezinárodních vztahů. Zájem o barcelonský proces byl určován českým předsednictvím. V roce 2007 začala ČR spolupracovat na programu Euromedu pro rok 2009 společně s Francií, Švédskem a některými středomořskými zeměmi (např. s Marokem).⁵ Francie, po které budeme přebírat předsednictví, je výrazně orientována na jižní dimenzi, podobně jako současná předsednická země – Slovinsko. V rámci předsednictví obou zemí bude rozpracováno mnoho aktivit, na které bude ČR zřejmě navazovat. Švédsko, které přebírá předsednickou štafetu po ČR, se dlouhodobě velmi intenzivně věnuje třetímu (kulturnímu) barcelonskému koši a bude určitě v tomto směru aktivní. Činnost byla koordinována s EK, Sekretariátem Rady i v rámci Středomořského výboru barcelonského procesu.

Celkově lze konstatovat, že česká vláda preferovala jednoznačně východní dimenzi ENP,⁶ i když měla zároveň pochopení pro zájmy středomořských evropských zemí, které byly tradičně orientovány na jih. ČR souhlasila s rozšířením euro-středomořského partnerství a podporovala zapojení Mauritánie a Albánie do barcelonského procesu.

Hodnocení zahraničního obchodu

Rostoucí obchodní spolupráce výrazně stimulovala zájem o region. Lobbismus zbrojních firem, který byl typický pro první polovinu devadesátých let, byl nahrazen zvýšeným zájmem obchodních kruhů i výrobců, kteří se naučili využívat zvýšeného zapojení zemí jižního Středomoří do světové ekonomiky. Tyto subjekty tradičně vyjadřovaly výhrady vůči příliš striktní aplikaci lidsko-právních a demokratických principů na blízkovýchodní země ze strany MZV. Prosazovaly „deideologizaci zahraničního obchodu“, což bylo mnohdy v rozporu s našimi spojeneckými závazky. Od vstupu do EU výrazně stoupal obrat zahraničního obchodu, způsobený posilováním české měny, vyšší výkonností ekonomiky, ekonomickou konjunkturou v EU. Růst obchodu byl pozitivně ovlivňován sníženými celními tarify a celkovou liberalizací obchodu v euro-středomořské oblasti a Zálivu.

Přesto podíl blízkovýchodních zemí na celkovém českém obchodu zůstával přibližně stejný, nebo mírně stagnoval. Statistiky MPO uvádějí, že podíl zahraničního obchodu s arabskými zeměmi činil v roce 1993 1,5 % z celkového zahraničního obchodu ČR (439 mil. USD). V roce 2006 činil podíl 1 %, ačkoliv obrat se razantně zvýšil na 1781 mil. USD, tj. na čtyřnásobek. Důvodem malé progresy podílu byl růst obchodu se všemi světovými regiony. Trend k výraznému růstu pokračoval i v roce 2007, když za pouhých 10 měsíců představoval obrat rekordních 1992 mil. USD. Přidanou hodnotou bylo i vysoké aktivní saldo, 981 mil. USD. Obchodní obrat ČR s arabskými zeměmi byl vyšší než obrat ČR s Latinskou Amerikou, který činil

pouhých 0,7 % z celkového obratu. Růst zaznamenal vývoz i dovoz. S většinou arabských zemí, Izraelem, Íránem i Afghánistánem byla dosažena kladná obchodní bilance. Na základě *Exportní strategie ČR pro období let 2006–2010* (MPO, Czech Trade, Česká centra) byly tři země regionu (Egypt, Saúdská Arábie a SAE) začleněny do seznamu 20 nejpreferovanějších zemí světa. Ve všech třech případech existoval značný potenciál k dalšímu růstu obchodního obratu.⁷

Naším bezkonkurenčně největším obchodním partnerem byly Spojené arabské emiráty (SAE) s celkovým obratem 513 mil. USD (2006) a 464 mil. USD (prvních 10 měsíců roku 2007). Podobné výše dosahoval na počátku devadesátých let obchodní obrat ČR se všemi arabskými zeměmi dohromady. Výrazně vysoký byl vývoz, který převyšoval dovoz: 429 mil. USD (2006) a 391 mil. USD (2007/X). V roce 2006 mu patřila 36. příčka mezi největšími českými obchodními partnery a v roce 2007 (prvních deset měsíců) 38. příčka. Obchod s touto malou zemí (pět milionů obyvatel) byl vyšší než obrat s takovými ekonomickými giganty, jako jsou Japonsko a Indie. Příčiny tak rychlého nárůstu zahraničního obchodu v celém regionu je třeba spatřovat v liberalizovaném obchodním režimu na základě ustanovení WTO, příslušných bilaterálních asociačních smluv v rámci Euromedu bilaterálních akčních plánů ENP regionálních (GAFTA) a subregionálních (GCC – celní unie) dohod. Naši výrobci i obchodníci se začali prosazovat na tomto trhu díky nízkým vnějším tarifům (5% v zemích GCC) slušným standardem kvality českého zboží za nižší ceny pragmatickým přístupům, oproštěným od kulturních zábran, a také schopnosti SAE značnou část produktů re-exportovat na asijské, nenasyčené trhy. Přístup na tento trh nám umožnil průnik na ostatní lukrativní trhy členských zemí Rady spolupráce Zálivu (GCC), které vytvořily mezi sebou celní unii a plánují do konce dekády i měnovou unii. Zájem dále zvýší i připravovaná smlouva o volném obchodu mezi EU a GCC. Většina zemí GCC je významným vývozcem ropy i zemního plynu, což otevírá možnosti realizace energetické strategie ČR, zaměřené na diverzifikaci odběru těchto strategických surovin.

Druhým největším českým obchodním partnerem byl Izrael: 479 mil. USD (2006). Od roku 2003 stoupl obchod osminásobně. Bilance obchodu byla rovněž vysoce aktivní – 106 mil. USD za prvních deset měsíců roku 2007. Izrael se stal 36. největším obchodním partnerem v roce 2007.

Další skupinu tvoří země, s nimiž obchodní obrat dosahoval dlouhodoběji přes 100 mil. USD. Patří mezi ně především Egypt: 173 mil. USD (2006) a 155 mil. USD (2007/X); Saúdská Arábie: 104 mil. USD (2006) a 122 mil. USD (2007/X).

Po vstupu do EU nastal růst obratu s maghrebskými zeměmi. Od roku 2004 dosahoval obrat s Alžírskem přes 100 mil. USD, i když s výjimkou roku 2006 (72 mil. USD). V roce 2007 (prvních deset měsíců) se vyšplhal na rekordních 179 mil. USD. Výjimečný růst byl zaznamenán s Marokem: 198 mil. USD (2007/X), a dlouhodobě povolna rostl obchod s Tuniskem: 91 mil. USD (2006) a 55 mil. USD (2007/X). V roce 2007 (prvních deset měsíců) nastal pokles obratu s Libyí: 59 mil. USD. V případě Maroka a Tuniska byla obchodní bilance v posledních letech poměrně vyrovnaná, ale u ropných maghrebských zemí (Alžírsko, Libye) byla více či méně dlouhodobě záporná. V případě tradičního partnera, Sýrie, nastal naopak po roce 2003 propad

zahraničního obchodu téměř o trojnásobek na 54 mil. USD (2007/X). V roce 2007 (první deset měsíců) byl zaznamenán nárůst obchodu s Irákem: 71 mil. USD. Hodnota obratu s Íránem je dlouhodobě objemově nevyrovnaná. V roce 2007 (první deset měsíců) činila 44 mil. USD, což je pod úrovní našich možností. Politicko-bezpečnostní faktory byly jedním z důvodů takového stavu.

Poměrně málo obchodovala ČR s Afghánistánem a zbylými arabskými zeměmi (Jordánsko, Jemen, Súdán, Mauritanie), když obrat s nimi se pohyboval přibližně v rozpětí mezi 5–20 mil. USD.

Firma Moravské naftové doly, patřící do finanční skupiny Karla Komárka, KKCB, prostřednictvím britské dceřiné společnosti MND Exploration&Production (MND E&P), požádala v březnu marockou vládu o vydání licence na průzkum možných ložisek ropy v zemi. Investovala do těžby již 200 mil. USD. Firma zahájila v minulosti těžbu v Súdánu a Jemenu, kde již obdržela požadované licence. Moravské naftové doly jsou největší těžařskou společností ropy a zemního plynu v České republice. Těží z 21 ložisek denně kolem 6000 barelů ropy a plynu.

Pohledávky v arabském světě a jejich vymáhání

Rovněž proces vymáhání pohledávek v arabských zemích, aktuální v prvé polovině devadesátých let, byl z velké části již uzavřen. Stalo se tak poté, co byl před třemi lety vyřešen velmi vysoký civilní a vojenský dluh Sýrie (asi 1 mld. USD). Většina současných pohledávek je těžko dobytá. Na začátku roku byla výše civilních pohledávek ČR vůči sledovanému regionu následující: Afghánistán (9 mil. Kč), Alžírsko (662 mil. Kč), Irák (2628 mil. Kč), Írán (856 mil. Kč), Súdán (1836 mil. Kč), Sýrie (26 mil. USD). Máme pohledávky i v oblasti speciálních úvěrů (Libye a Alžírsko), ale údaje o jejich výši podléhají režimu utajení.⁸ Pohledávky s vysokým rizikem zahrnují dluhy sedmi zemí, z nichž tři pocházely z regionu: Írán, Súdán a nedávno přiřazený Irák.

Podle údajů ministerstva financí z března 2007 Irák dlužil 2,6 mld. Kč (po prominutí 60 % původní výše pohledávky), přičemž byla tato pohledávka zařazena do kategorie zvýšeného rizika. ČR podepsala 14. 5. 2006 s Irákem mezivládní dohodu o vypořádání irácké zadluženosti, která vstoupila v platnost v den podpisu. V souladu s ustanovením dohody bylo prominuto 60 % iráckého dluhu. Další část dluhu (20 %) bude prominuta v roce 2008 v návaznosti na hodnocení Mezinárodního měnového fondu. Celkem by mělo být prominuto 80 % původní pohledávky, zbytek by měl být splácen v letech 2009 až 2026.

V roce 2007 byla otevřena kauza libyjského dluhu. V témže roce navštívili experti z ministerstev financí a zahraničních věcí Libyi, aby jednali o pohledávkách. Libyjská strana předložila při jednání dokument obsahující sdělení, že Češi převedli jejich dluh již dříve na egyptského podnikatele, a určitou část tak stát už získal zpět. Ministerstvo financí podalo následně podnět k šetření orgánům činným v trestním řízení. Existovalo podezření, že sporný dokument byl zfalšován s cílem poškodit ČR a uvést v omyl libyjskou stranu. Libyjský dluh byl navíc v roce 2007 evidován v plné výši v národních bankách obou států a v zájmu jeho dořešení budou dále pokračovat jednání s libyjským ministerstvem financí.⁹

Sajf Islám Kaddáfí, syn libyjského vůdce, prohlásil v tisku, že ČR a několik dalších zemí souhlasily dobrovolně s odpisem svých pohledávek vůči Libyi. Peníze takto získané měly být využity pro kompenzace rodinám dětí postižených AIDS v tzv. kauze „bulharských sester“. V prohlášení MZV ČR ze 17. 7. 2007 byla potvrzena solidarita s Bulharskem. ČR preferovala použití finančních prostředků EK pro účely boje proti AIDS. Přesto byla vyjádřena neochota platit možné kompenzace do International Benghazi Fund a projeven nezájem o odpis celého dluhu Libye. V prohlášení bylo připomenuto, že ČR v minulosti nabídla Libyi pomoc ve výši 1,5 mil. Kč na tento účel, ale nedostala z libyjské strany odpověď.¹⁰

Bezpečnostní aspekty a rizika

Zvláště v posledních šesti letech se do popředí zájmu dostaly jevy, které byly považovány jako potenciální bezpečnostní nevojenská rizika (*soft security*). Patřila mezi ně migrace, terorismus a radikální islamismus.

Stupeň ohrožení státu v důsledku silných migračních vln z muslimského, perského, arabského či turkického světa byl ve sledované době stále malý. Přesto po vstupu do EU a zapojení do schengenského prostoru v roce 2007 bylo třeba tomuto aspektu věnovat mnohem větší pozornost. Propustnost hranic znamenala naše fiktivní přiblížení ke středomořskému prostoru a akutní začal být i problém evropských muslimských komunit.

Na počátku roku 2007 se nacházelo na území ČR celkově 3892 cizinců z Blízkého východu, severní Afriky a Afghánistánu, z nichž bylo 1165 žen.¹¹ Nejvíce jich bylo z Alžírsko (526), Izraele (431), Sýrie (394), Tuniska (349), Libye (323) a Egypta (273). Imigrační příliv z jihu měl dlouhodobě vzestupnou tendenci. V roce 2006 bylo kladně vyřízeno celkem 372 azylových žádostí žadatelů, pocházejících z těchto regionů a zemí. Nejvíce byl azyl udělován Afgháncům (237), Iráčanům (88), Íráncům (31), což jsou země vyznačující se buď silným konfliktním potenciálem, nebo, v případě Íránu, teokratickým politickým zřízením, málo respektujícím všeobecná lidská práva v podobě, jak je chápe demokratický Západ. Nejčastějšími žadateli o azyl byli v roce 2006 občané Egypta (422, tj. 14 % žádostí z celkového počtu), kdežto počty žadatelů z Iráku a zvláště z Afghánistánu dlouhodobě klesají. Afghánci a Iráčané dominují v dlouhodobých statistikách nejčastěji uspokojených žadatelů o azyl v období let 1993–2006. Kromě toho mají na svém kontě i nejvíce udělených státních občanství.¹² Značné riziko z hlediska infiltrace teroristů a extremistů znamenala nelegální migrace Iráčanů z přelomu let 2006/2007. Většinou šlo o osoby bez dokladů či se zfalšovanými doklady zemí EU. Podařilo se zastavit masovou, organizovanou migraci Egyptanů, kteří opouštěli tranzitní prostor letiště ve snaze využít českého území k nelegálnímu přechodu do západoevropských zemí. Jakmile byla zavedena pro Egyptany povinná letištní tranzitní víza, byl tento druh nelegální činnosti zastaven.¹³ Egyptané se pak snažili získávat různými cestami trvalý či dlouhodobý pobyt v ČR.

12. 4. 2007 byla předložena vládou novela azylového zákona,¹⁴ která ztížila možnost získání azylu. Tato otázka byla silně medializovaná především v důsledku protestů Konsorcia nevládních organizací, pracujících s uprchlíky v ČR, a Multikul-

turního centra, která kritizovala nehumánnost zákona, jeho rozpor se základními mezinárodními lidskoprávními dokumenty. Výhrady byly i k a priori paušálnímu kriminalizování imigrantů-azylyantů bez diferenciacie. Petici, odmítající navrhovaný zákon, která byla předložena parlamentu, podepsalo nakonec 26 nevládních organizací. Přestože ministr vnitra označil zákon za neideologický, názory poslanců se při třech kolech projednávání polarizovali. Levicovní poslanci prosazovali pozměňovací návrhy, odrážející často argumenty protestujících nevládních organizací, ale byli přehlasováni většinou koaličních poslanců. Opozice se na oplátku zdržela konečného hlasování, v níž byl zákon v téměř původní podobě 31. října přijat. Senátem, kde měla pravice a koaliční senátoři výraznou většinu, prošel zákon rychle a bez výhrad.

Česká pravice (zvláště konzervativní) vyjadřovala velké výhrady vůči multikulturalismu, který pokládala za iracionální výmysl evropské nové levice a nevládního sektoru, narušující integritu Evropy. Patrný byl i kritický přístup k islámu. Premiér M. Topolánek označil v lednu islámský kolektivismus za hrozbu západnímu individualismu, podobně jako ostatní kolektivistické ideologie (komunismus, fašismus, maoismus, kimirsénismus).¹⁵ Kritizovaná byla údajná islamofilie levicových intelektuálů v zemích EU. Zazněly i obavy z možného průniku evropských muslimů, neboť jedna z klíčových podmínek azylového zákona – znalost českého jazyka –, neměla platit v případě občanů EU. Nižší životní úroveň, nedostatečná islámská infrastruktura a spíše xenofobní, uzavřené české prostředí budou zřejmě odrazovat evropské muslimy od snah získat v nejbližším období trvalý pobyt v ČR

Důležitý byl fakt, že podobně jako v roce 2006, nebyl zaznamenán v muslimské komunitě v roce 2007 žádný výraznější nárůst radikalismu či výzvy k násilí. Dle informace o problematice extremismu na území ČR z roku 2007, vypracované pro potřeby vlády, nedocházelo v roce 2006 k antisemitsky či islamofobně motivovaným přímým útokům. Bylo zaznamenáno pouze čtrnáct trestných činů s antisemitským a tři s islamofobním podtextem. Vztahovala se na ně obvinění z podpory hnutí, směřujícího k potlačení práv a svobod člověka.

Muslimové v ČR se na různých webových serverech (**muslimskelisty.cz**; **muslim.inform.cz**) snažili vysvětlovat české společnosti problematiku islámu a vyvracet nepravdivá obvinění. Kritizovali izraelskou, americkou a někdy i evropskou politiku ve vztahu k Blízkému východu. V případě vyhocené situace se uchýlovali k pokojnému protestu (válka v Libanonu, izraelsko-palestinský konflikt, Irák, karikatury Proroka aj.). Komunita měla zájem o dialog s českou nemuslimskou společností. V ČR se nacházelo asi 11 000 muslimů, z nichž pouze asi 2000 nábožensky praktikujících (z toho 200 konvertitů).¹⁶ Většina muslimů byla turkického, sunnitského původu, a asi třetina arabského, sunnitského původu. Zastřešující organizace, Ústředí muslimských náboženských obcí, získala v roce 2004 právní subjektivitu a v roce 2006 neúspěšně požadovala po MV ČR oficiální registraci islámského náboženství.

Muslimové v ČR očekávali, že je většinová společnost bude akceptovat, ale Češi jsou obecně nedůvěřiví k cizincům, emigrantům a pod vlivem stereotypně informujících českých médií mají strach z islámského fundamentalismu a terorismu, jak dokázaly výzkumy STEM z roku 2007.¹⁷ Občas se objevovaly případy antisemitismu, které měly charakter vandalismu. Výjimkou byly pochody pravicových extremistů

v Praze a Plzni, které aktivizovaly odpor domácí i mezinárodní židovské komunity a koalice demokratických sil. Čeští krajané nejsou v arabských zemích a Íránu příliš aktivní, ale v Izraeli ano. Projevilo se to během chystaného pochodu ultrapravicových přívrženců z Národního odporu židovskou čtvrtí 10. 11. 2007. Tehdy se české krajan-ské spolky v Izraeli připojily solidárně k protestům Židovských obcí v ČR.

Výzkumy veřejného mínění, prováděné po krvavých útocích z 11. 9. 2001 a sérii krvavých atentátů v Evropě, prokázaly, že česká veřejnost má velký strach z teroristických útoků spojovaných podvědomě s Araby či muslimy. *Národní akční plán boje proti terorismu pro období let 2005–2007* byl varováním, že riziko teroristického útoku proti cizímu státu či zájmům ČR v zahraničí by mohlo úzce souviset se zahraniční politikou státu.¹⁸ Byly zvažovány především tyto aktivity: reakce na Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU, zapojení do některých zahraničních aktivit NATO, účast vojáků v misi ISAF (Afgánistán) a dalších misích či koalicích na území muslimských států, výrazně proizraelská politika, vysílání RFE-RL pro arabské země a tvrdé postoje vůči Íránu. Roznětkou mohl být urážlivý protimuslimský, popřípadě protiarabský či protipalestinský projev vysoce postaveného politika nebo protimuslimská kampaň sdělovacích prostředků, chápaná muslimy jako vysoce neobjektivní a urážlivá. Vojenští zpravodajci se obávali vyslání asi 50 arabských vojenských expertů do výcvikového střediska ve Vyškově koncem roku. Obavy vyplývaly z možné infiltrace teroristů z rizikových zemí, jako byl Súdán, Alžírsko, Irák a Afgánistán.¹⁹ Národní akční plán proto doporučoval studovat příčiny vzniku terorismu a naučit se mu tak předcházet.

Výroční zpráva policejního Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, jehož součástí je i protiteroristický odbor, varovala, že v minulosti využilo 30 osob, podezřelých z terorismu, tranzitu přes ČR, kde jim byla udělena potřebná víza. Tyto osoby rovněž obdržely vědomou či nevědomou podporu od dalších osob, které ČR již opustily či v ní zůstaly. Častým důvodem návštěv extrémně orientovaných jedinců bylo léčení v Teplicích či Karlových Varech. Ohrožení bezpečnosti vycházelo především od radikální muslimské komunity v zahraničí, jak popisovala i zpráva BIS z roku 2006, tj. nikoli z umírněné české muslimské komunity. Mluvčí BIS J. Šubert tvrdil, že neexistují signály, že by Česká republika čelila akutní hrozbě teroristického útoku.²⁰ BIS však nevylučovala, že se hrozba terorismu v budoucnosti zvětší v souvislosti s eskalací situace v Iráku a Afgánistánu. Další zpráva o zajištění bezpečnosti ČR, vypracovaná Bezpečnostní radou státu, obsahovala varování před hrozbou islamistického terorismu a fundamentalismu, které by se mohly stát největší bezpečnostní výzvou západní civilizace v následujících deseti letech. Pozornost by měla být věnována především pašování položek dvojího užití, zbraním hromadného ničení, financování terorismu, hrozbě propojování islamistů s organizovaným zločinem a tranzitu teroristů přes naše území na Západ.²¹

Lidská práva a podpora demokracie

Vláda M. Topolánka se zavázala věnovat zvýšenou pozornost dodržování lidských práv a podpoře demokracie ve světě, což bylo i jedno z preferovaných témat obsažených v předvolebním programu ODS. Tento slib byl poměrně dodržován na půdě

OSN, EU i v bilaterálních vztazích. Byl patrný částečný odklon od tradiční kritiky vybraných zemí (Írán, Sýrie, Súdán) k větší vyváženosti. Ministr zahraničních věcí zastával názor, že je třeba vždy vystupovat proti porušování lidských práv, ať se to děje kdekoli.²² Objevily se i výhrady k dodržování lidských práv v zemích GCC a ministr neváhal zaslat osobní dopis i v případě saúdsko-arabské ženy, která byla odsouzena úřady k tvrdému trestu za pouhý kontakt s cizím mužem. Avšak v případě Maghrebu byl tento zájem omezován postojem Francie, která si nepřála v období zásadních reformních změn v tradičně preferovaném regionu, aby tato problematika oslabovala proreformní kurz vládnoucích elit. Tato dvě témata jsou však velmi citlivě vnímána arabském světě zvláště tehdy, pokud nejsou kompenzována dostatečnou kritikou působení Izraele na okupovaných územích.

Blízkovýchodní konflikt

Vláda neprojevovala velký zájem o blízkovýchodní konflikt či palestinskou otázku a ministerstvo zahraničních věcí ho sledovalo a posuzovalo v rámci či v intencích společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Svědčí o tom hlasování a vystupování na různých fórech v EU, OSN aj. Souběžně byl zájem i o posílení transatlantického prvku, tj. dosažení větší součinnosti EU s americkou vládou při posuzování některých blízkovýchodních témat. Třetím determinantem, určujícím naše přístupy, byla snaha brát zřetel na izraelské bezpečnostní zájmy, především při jednání na fórech EU a NATO. Ministr zahraničních věcí za návštěvy izraelské kolegyně v ČR ujistil, že Praha podporuje Izrael v jeho „boji o přežití v nevládném okolí“. Ministryně T. Livniová zase požadovala, aby obě spřátelené země společnými cestami usilovaly o mír na Blízkém východě, tj. nikoli aby vyjadřovaly pouze obecné společné cíle.²³ Termín vyvážená zahraniční politika nebyl sice příliš používán v dokumentech, ale přístupy k blízkovýchodní politice se zásadně neodlišovaly od předchozího ministra zahraničních věcí C. Svobody. ČR jednoznačně podpořila mírové aktivity umírněného palestinského prezidenta M. Abbáse a odmítala extrémní postoje Hamásu ve vztahu k Izraeli. Někteří představitelé jednoznačně vyjadřovali své sympatie k Izraeli, jako například premiér Topolánek, který v jednom ze svých projevů doslova řekl: „Stát Izrael je nositelem týchž hodnot, jaké vyznáváme i my, a pevně je hájí v regionu, kde svoboda a demokracie nemají snadný život. ...Když sleduji vytrvalý a úspěšný boj Izraelců za udržení civilizace v náporech barbarství, vzbuzuje to ve mně optimismus.“²⁴ Tato formulace, připomínající formulace amerických konzervativců z osmdesátých let, vyvolala rozčarování v arabské společnosti. Ta vztahovala použitý termín „barbarství“ na palestinské hnutí odporu. Oficiální protest však nebyl předložen, ale kauza se přenesla na půdu českého parlamentu.

Ministerstvo zahraničních věcí zastávalo opatrná a méně kategorická prohlášení, která by nevyvolávala protesty arabských zemí. ČR vyslovila podporu umírněnému palestinskému prezidentovi Abbásovi v jeho úsilí hledat cesty k míru i proreformnímu balíčku palestinského premiéra S. Fajjáda, předloženému na donorské konferenci v Paříži.

Zájem o finanční, ekonomickou spolupráci a pomoc pro palestinská samosprávná území sblížil naše postoje s ostatními evropskými zeměmi. ČR spolu s Německem

předložila iniciativu, která počítala s navýšením obchodních koncesí na dovoz izraelského a palestinského zboží do EU. Šlo také o společnou spolupráci při realizaci rozvojových projektů na palestinských územích (např. budování malých energetických zdrojů). Obě země taktéž souhlasily se spoluprací při budování kapacit palestinské samosprávy v rámci mise EUPOL COPPS (asistenční mise na podporu palestinské policie), v níž byli zastoupeni němečtí a v menší míře i čeští policisté. Proto probíhaly v listopadu 2007 i česko-německé konzultace. Na pařížské dárcovské konferenci v listopadu 2007 přislíbila ČR pokračovat v druhé fázi rozšiřování našeho nejvýznamnějšího energetického projektu (rozvody elektrické sítě) v lokalitě Tubás na palestinských samosprávných územích.

Přesto lze konstatovat, že některé arabské země pokládaly ČR ne zcela právem za proizraelsky orientovanou zemi, což se mohlo odrazit i v jejich váhavé podpoře naší kandidatury do RB OSN.

ČESKÁ ZAHRA NIČNÍ POLITIKA VŮČI SUBREGIONŮM A JEDNOTLIVÝM ZEMĚM

Izrael

Vztahy ČR a Izraele byly po všech liniích vysoce rozvinuté a mezi zeměmi neexistovaly zásadní problémy. Velmi frekventované byly politické kontakty. Nejvýznamnější byla návštěva ministryně zahraničních věcí Izraele C. Livniové (30. května) v Praze a místopředsedy české vlády A. Vondry (21.–23. ledna) v Izraeli. Z izraelské strany bylo patrné úsilí, aby ČR a ostatní země Visegrádu prosazovaly izraelské zájmy na úrovni EU i NATO. V říjnu se konaly rozhovory zástupců visegrádské čtyřky s Izraelem. Česká republika podporovala izraelskou žádost o povýšení vztahů, intenzivnější politický dialog a větší integraci do evropského jednotného trhu. Bylo uspořádáno několik konzultací ministerstev zahraničních věcí na různé úrovni. Velmi významné byly obchodní vztahy, což se odrazilo i v rekordní výši obrátu. Vyšší forma ekonomické kooperace se nerozvinula. Investiční aktivity Izraele v ČR byly omezeny na developerské firmy v oblasti nákupu nemovitostí. Čeští investoři zatím izraelský trh nenašli. Nevznikly ani společné podniky, ale některé naše větší firmy (např. Škoda) si našly izraelské autorizované prodejce. Největší českou vývozní položku představují dlouhodobě osobní auta, hutní a dřevěné produkty. Výhodou pro rozšíření dvoustranných vztahů byla asociační dohoda Izrael–EU, o volném obchodu s průmyslovými výrobky, která obsahovala ustanovení o liberalizaci služeb a volném pohybu kapitálu. Izrael je od roku 2004 i signatářem Akčního plánu, uzavřeného s EU, který byl specifickým programem spolupráce pro různé oblasti v rámci ENP.

Česká vláda respektovala izraelské bezpečnostní zájmy a obavy. Snažila se je i tlumočit v rámci EU, NATO, OSN i v bilaterálních vztazích. Izrael delší dobu usiloval o maximální spolupráci s NATO. Stálá delegace ČR při NATO iniciovala diskusi na různých aliančních fórech o perspektivách vztahů NATO–Izrael a také na zasedání NAC+1 na vysoké politické úrovni. Tomuto úsilí napomáhalo i kontaktní velvyslanectví NATO, které reprezentovala česká ambasáda v Tel Avivu.

Sýrie

Vztahy mezi oběma zeměmi se zlepšily zvláště po zahájení mírových blízkovýchodních jednání v Annapolisu. V období předchozích dvou let ustaly politické konzultace a veškeré kontakty probíhaly v rámci EU. Damašek navštívil náměstek T. Pojar, aby mimo jiné sondoval syrské postoje k Iráku a Libanonu, které jsou klíčové pro stabilitu celého regionu. Byl projeven zájem uzavřít klíčové dohody týkající se dvojího zdanění a ochraně investic.

Libanon

Situace byla po odchodu syrských jednotek ze země nestabilní, což se odrazilo i na míře politické a ekonomické spolupráce. Přetrvával nezájem o konzultace a omezená byla i hospodářská spolupráce. Česká republika podporovala řešení rozporů politickými rozhovory a ukončení násilí, což se odráželo i v obsahu několika prohlášení MZV ČR. Zvláště po konferenci ve Stockholmu v roce 2006 se ČR začala zajímat i o poválečnou pomoc Libanonu. Poskytla zemi hospodářskou pomoc, která činila 0.71 mil. USD (2006). V roce 2007 byly aktuální tři projekty: oblast odpadového hospodářství, školení policejních sil a rekonstrukce palestinského uprchlického tábora Nahr al-bárid. V Libanonu působila společnost Člověk v tísni.

Země Rady spolupráce Zálivu (GCC) a Jemen

Vzájemné vztahy byly perspektivní především v oblasti hospodářské a obchodní spolupráce. Země GCC jsou prioritní z hlediska dlouhodobé energetické strategie EU. Mezi oběma seskupeními bude brzy podepsána dohoda o volném obchodu, která ještě více zlepší postavení českých vývozců. Během roku se neuskutečnila žádná významná návštěva nejvyšších představitelů, i když byla plánována návštěva prezidenta V. Klause v Saúdské Arábii. Z preferovaných politicko-bezpečnostních témat byl nejdůležitější Írán a boj proti terorismu. Ministerstvo zahraničních věcí plánovalo během roku zintenzivnit vztahy i s menšími zeměmi GCC, což by se mělo projevit v roce 2008.

Jemen patřil pro období let 2006–2008 mezi osm zemí, kterým se rozhodla ČR poskytovat rozvojovou pomoc. Většina zahraniční pomoci v hodnotě 1 mil. USD měla směřovat do chudších oblastí jižního Jemenu a na ostrov Sokotra. Šlo se o investice do vodohospodářství, zavlažování, odpadních vod a energetiky. V roce 2007 obdržel Jemen 20 stipendií, což bylo nejvíce ze všech zemí v regionu.

Země severní Afriky

Všechny země (kromě Libye a Mauritanie) měly uzavřeny asociační dohody s Evropskou unií a ve střednědobém horizontu se stanou součástí euro-středomořské oblasti volného obchodu, umožňující bezcelní vývoz našich průmyslových výrobků. Dohody upravují i vztahy v politické oblasti (lidská práva, demokratizace). Egypt, Maroko a Tunisko jsou členy WTO (Alžírsko a Libye o přístup požádaly). Jsou také příjemci Všeobecného systému celních preferencí (GSP) od Evropské unie. Vztahují se na ně dva programy OECD, jejichž cílem je přispět ke zlepšení investičního a podnikatelského prostředí a mobilizovat tak příliv investic do těchto zemí. Většina

zemí je zapojena do barcelonského procesu a orientována na EU. Tři z nich patří do tzv. agadirské skupiny, která nejvíce uvolnila vzájemný obchod. MZV preferovalo Tunisko a Maroko (obchod, drogová problematika a migrace), kam byla plánována i cesta premiéra M. Topolánka (2008). Tento zájem byl zdůvodňován stabilitou politických systémů a rozsahem orientace na EU v ekonomické, politické i bezpečnostní oblasti. Velmi perspektivní byly, kromě Egypta, i vztahy s Alžírskem, které však opustilo strategii využívání malých zemí k vyvažování vlivu velmocí a preferovalo velké globální hráče, mezi něž patřily Čína, USA a Rusko. Libye dávala najevo spíše nezájem o vztahy s ČR, demonstrováný dlouhodoběji připravovaným zrušením ambasády v Praze v roce 2007 (agendu přebrala ambasáda ve Vídni). Země se orientovala na ekonomicky a politicky vlivné země a zvláště ty, které se zasadily o ukončení její izolace. Alžírsko a Libye budou pro nás klíčové země v budoucnosti, s ohledem na potřebu diverzifikovat dovozy strategických surovin. ČR vysoce ocenila sérii poměrně demokratických voleb v Mauritánii, které byly završeny volbou prezidenta v březnu 2007. Volby sloužily jako příklad ostatním autoritativním zemím v regionu. Největším partnerem po politické i ekonomické stránce byl Egypt, což je dáno dlouhodobou kontinuitou tradičně dobrých vztahů a postavením Egypta coby vlivného, uznávaného protektora panarabských zájmů, včetně palestinské otázky. Úrovní vztahů odpovídala i frekvence návštěv a konzultací (egyptský ministr zahraničních věcí v ČR, návštěvy na úrovni resortních ministrů, konzultace mezi MZV). Vysoká byla úroveň hospodářských a obchodních vztahů, o čemž svědčil obchodní obrat a také existence společných podniků. Zájem byl o české know-how při výrobě biomasy a spolupráci v zemědělství. Rozvinutá byla kulturní spolupráce a oblast turistiky. Během politických konzultací byla patrná snaha Egypta prezentovat celoarabské přístupy k problematice a získávat podporu pro egyptské postoje, především ve vztahu k palestinské otázce.

Íránská islámská republika

Česká republika svou zahraniční politikou uznávala regionální postavení Íránu, protože si byla vědoma toho, že bez jeho pomoci nelze řešit konfliktní situace v Libanonu, Iráku a Afghánistánu. Sledovala jeho raketové zbrojení a vývoj jaderné kauzy. Souběžně si uvědomovala, že by jeho izolace neprospěla celému regionu, a oceňovala jeho konstruktivní přístup například v Afghánistánu (boj proti obchodu s drogami). Snažila se o dialog, který byl zaměřen na íránský jaderný program a problematiku lidských práv. Náměstkyně ministra zahraničí věcí, H. Bambasová, za své návštěvy Teheránu prohlásila, že Česká republika podporuje íránské právo vyrábět jadernou energii.²⁵ V porovnání s ostatními zeměmi EU zastávala ČR k Íránu tvrdší přístup a nevyklučovala ani sankce, ale v praktické politice dávala přednost trpělivému vyjednávání. Její zájem o dodržování lidských práv a bezpečnost byl nadřazen ekonomickým zájmům, jež nehrály zatím ve vztazích s Íránem významnější roli. Nepříjemné byly pro ni dřívější výroky premiéra M. Ahmadínežáda zpochybňující holocaust a popírající existenci Izraele jako státu. ČR očekávala, že Írán bude plnit ustanovení příslušných rezolucí RB OSN výměnou za podporu EU. Írán již neprotestoval proti perskému vysílání RFE-RL do Íránu (Radio Fardá) z Prahy, které se zaměřovalo na íránský jaderný program a íránské vměšování do Iráku. Přesto i nadále tento krok po-

važoval za nepřátelské gesto, což mělo pravděpodobně přímý vliv na malou dynamiku bilaterálních vztahů. V souvislosti se vstupem do EU a očekávaným předsednictvím se zvýšil zájem Íránu o konzultace. Hostem Fóra 2000 byla v roce 2007 Širin Ebadiová, nositelka Nobelovy ceny míru (2003), která kritizovala porušování lidských práv v Íránu, ale současně varovala USA před vojenským zásahem. Americký generál H. Obering při své návštěvě českého parlamentu uvedl íránskou hrozbu za hlavní důvod budování protiraketové obrany ve střední Evropě. Íránský ministr obrany M. M. Nadžár 27. října to odmítl argumentem, že rakety jsou obranného charakteru a nejsou namířeny proti žádné zemi, pouze proti útočníkovi.²⁶ Celkově lze říct, že problematika radaru byla v Íránu mnohem méně sledovaná než v ČR, kde se stala nástrojem tvrdého politického boje.

Irák

Vztahy s ČR po odstranění režimu Saddáma Husajna měly strategický charakter, což se projevilo ve všech oblastech. Frekvence návštěv byla značná. Zájem byl na rychlém dokončení sukcese do dvoustranných smluv a nahrazení starých smluv pro ekonomickou oblast novými smlouvami odpovídajícími nové kvalitě vztahů, jako byly především dohody o zamezení dvojího zdanění a podpoře a ochraně investic. Pokračovala realizace závěrů londýnské schůzky expertů z roku 2006, při níž se ČR zavázala odpustit írácké straně většinu dluhu do roku 2009.

Vzájemný obchod nastartoval i program poválečné rekonstrukce a obnovy, který byl schválen vládou v roce 2003. Irák se stal v roce 2006 největším příjemcem oficiální rozvojové pomoci (267 mil. Kč). Program pomoci byl naplňován v gesci MZV ČR a podílelo se něm přibližně 40 subjektů. Vyškoleny byly asi 300 íráckých odborníků. 95 % všech projektů bylo realizováno v následujících oblastech: těžba a zpracování ropy, geologický průzkum a těžba nerostných surovin, vodní hospodářství, ekologie, zdravotnictví, energetika a dopravní infrastruktura.

Probíhaly programy na podporu ekonomické diplomacie (vysílání expertů, kontaktní obchodní kancelář v Basře a rekonstrukce citadely v Erbilu). ČR se zapojila do reformy írácké trestní justice (program EUJUST REX) v rámci civilní mise evropské bezpečnostní a obranné politiky. Transformační pomoc byla orientována na rozvoj lidských zdrojů a byla velmi pestrá: stáže a stipendia různé délky (studentské i postgraduální), semináře, pracovní návštěvy, profesní školení a vzdělávání, stáže pro zaškolení reformních odborníků z různých oborů. Irák byl začleněn do speciálního transformačního programu MZV ČR na podporu demokracie, lidských práv, rozvoj občanské společnosti, zásad právního státu a řádné správy. Na transformaci společnosti se podílela apolcelnost Člověk v tísni. Iráku byla nabídnuta vládní stipendia a v roce 2007 studovali v ČR dva íráčtí stipendisté. V únoru schválil ministr zahraničních věcí humanitární pomoc íráckým uprchlíkům ve výši 3 mil. Kč.

V Basře působil v rámci mezinárodních jednotek asi stočlenný český kontingent, jehož úkolem byla ostraha tamní britské základny mezinárodních sil a monitorování stanic írácké policie. V červenci bylo vyčleněno 20 instruktorů pro výcvik írácké armády a policie. Situace v zemi nebyla jednoduchá, protože významná část obyvatelstva i politické reprezentace označovala vojenskou pomoc za okupaci a dosažení

stability spojovala s odchodem především amerických jednotek. Předseda iráckého parlamentu Mašhadání při dubnové návštěvě vyzval ČR a EU, aby svou přítomností vyvážily roli USA. Eskalace napětí v Iráku počátkem roku vyvrcholila dubnovým raketovým útokem na českou základnu.

Afghánistán

Česká republika považuje Afghánistán za jednu z našich priorit mimo jiné i proto, že se stala klíčovým testem Aliance, zdali je schopna zvládnout poválečnou obnovu země a zajistit její stabilitu. To byl i důvod, proč byl Afghánistán zařazen v rámci vládní *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci ČR na léta 2002–2007* mezi 20 prioritních zemí. Do země proudila asi třetina vládní humanitární pomoci.²⁷

22. srpna schválila vláda ve svém usnesení č. 928 dokument *Záměr působení ČR v Afghánistánu*, obsahující souhlas s návrhem MZV na vytvoření Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) v afghánské provincii Loghar přibližně od března 2008. Hlavním důvodem rozhodnutí byla snaha ČR konsolidovat naši přítomnost v zemi a vytvořit si tím předpolí potřebné pro zviditelnění i rozšíření dosavadní pomoci při rekonstrukci země. Dalším důvodem byla potřeba posílit celkovou účinnost a úspěšnost mise NATO, která se potýkala s četnými problémy.

V roce 2007 zvýšila česká armáda své zapojení do operace ISAF (*International Security Assistance Force*).²⁸ Pro rok 2007 dostala kvótu pro ISAF v celkovém počtu do 295 osob, což znamenalo posílení mise o 145 osob oproti roku 2006. Čeští vojáci se účastnili v několika lokalitách plnění různých úkolů. Část jich byla rozmístěna na kábulském letišti: chemická jednotka, vojenská nemocnice a vojenská policie. Od roku 2007 převzala ČR vedoucí roli v oblasti zdravotní podpory ISAF a v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení. Česká armáda byla přítomna ve Fayzabádu, provincie Badachšán na severovýchodě země, kde se angažovala v rámci PRT po boku německé jednotky. V polovině dubna byla vyslána na osmnáctiměsíční misi skupina pro speciální operace vojenské policie, která měla za úkol pomáhat při sledování bojovníků Talibánu a islamistických teroristů. Pět českých policistů pomáhá reformovat afghánskou policii v Kundúzu a Fayzabádu v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky EU (ESDP). V roce 2007 dodala ČR afghánské armádě první tři vrtulníky. Na konci roku 2007 afghánská vláda vyjádřila zájem o výrazné posílení české přítomnosti v Afghánistánu.²⁹ Afghánské hnutí odporu během roku zesílilo a začalo používat iráckou taktiku brutálních, sebevražedných útoků. Schopnost centrální vlády zabezpečit stabilitu, bezpečnost a normální chod země byla silně omezená, což nenabízelo příliš optimistické vyhlídky do budoucnosti, mimo jiné i v důsledku růstu nestability v Pákistánu. Hospodářské zájmy ČR v zemi byly omezené, ale existovala šance podílet se na rekonstrukci a modernizaci námi vybudovaných investičních celků.

Přehled významnějších návštěv

V roce 2007 nenavštívil daný region ani prezident, ani premiér. Některé cesty byly sice plánovány, ale nakonec byly odloženy na příští rok. Bylo realizováno několik návštěv na ministerské úrovni (rovněž návštěvy v ČR byly pouze na ministerské úrovni), většina z nich byla orientována do států, kde působily české mise (Irák, Af-

ghánistán). Významná série návštěv směřovala do tradičně preferovaných zemí jako Egypt a Izrael.

Návštěva ministra zahraničních věcí K. Schwarzenberga v Palestině byla výrazem solidarity ČR k umírněnému palestinskému prezidentu Abbásovi a k přechodné palestinské proreformní vládě. Cílem návštěvy byla i sondáž možné pomoci ČR palestinským územím v kooperaci s jinými zeměmi EU. Delegace palestinského parlamentu jednala 24. října s členy poslaneckého zahraničního výboru. Požádala ČR o podporu mírového procesu před schůzkou v Annapolisu.

K. Schwarzenberg se zúčastnil ministerské schůzky euro-středomořského partnerství (barcelonský summit), která se konala v listopadu v Lisabonu, v září pak zasedání ENP v Bruselu, jež využil k jednání s Tuniskem o možnostech rozšíření bilaterálních vztahů.

Návštěva iráckého ministra zahraničních věcí H. Zibarího (září) se konala v roce, kdy došlo k odchodu několika zahraničních kontingentů z Iráku. Zibarí varoval před předčasným úplným stažením amerických vojsk z iráckého území. Irák požadoval další možnosti výcviku policistů a školení i v jiných oblastech. Český ministr zahraničních věcí slíbil intenzivní hospodářské vztahy. Ministři také podepsali memorandum o spolupráci.

K větší aktivitě v Iráku vyzval počátkem října předseda iráckého parlamentu M. Mašhadání celou Evropskou unií a konkrétně i ČR. Jednal v obou komorách Parlamentu ČR a s premiérem. Irák podle Mašhadáního nedosáhne stability, pokud plně nezíská zpět svou suverenitu a pokud z něj neodejdou zahraniční vojenské síly. Česká republika by spolu s dalšími státy Evropské unie měla hrát významnější roli v ekonomické rekonstrukci země i v podpoře jeho bezpečnostních složek.

Důležitá byla návštěva ministryně zahraničních věcí Izraele C. Livniové v Praze. Šéf české diplomacie označil česko-izraelské vztahy za výtečné. Livniová nepřímo navrhla ČR, aby zohlednila při projednávání společné zahraniční politiky EU zájmy Izraele coby jediné demokracie na Blízkém východě. Významná byla návštěva místopředsedy vlády A. Vondry v Izraeli.

V říjnu zavítal do České republiky egyptský ministr zahraničních věcí Ahmad Abúl Ghany, který při setkání ministrem Schwarzenbergem (10. listopadu) přislíbil podporu České republice při hlasování o nestálém členovi RB OSN. Ministři probírali také například situaci v Izraeli a Palestině, připravovanou schůzku k této záležitosti ve Spojených státech, turistický ruch, české předsednictví EU v roce 2009 či vzájemné investice. Egyptský ministr, který byl v Česku vůbec poprvé, do Prahy přivezl pro svého resortního kolegu pozvání k návštěvě Egypta. Egyptský ministr dále označil kauzu umístění americké radarové základny za vnitřní záležitost ČR, která má regionální rozměr a týká se vztahů s Ruskem.³⁰ Jednal i s prezidentem V. Klausem a předsedou Senátu.

V polovině dubna navštívil K. Schwarzenberg Afghánistán, aby otevřel nové velvyslanectví v Kábulu, které bylo dočasně řízeno na úrovni chargé d'affaires. Afghánistán byl doposud v kompetenci českého zastupitelského úřadu v Pákistánu. Spolu s ministryně obrany V. Parkanovou jednala český ministr zahraničních věcí s prezidentem H. Karzáím především o hospodářské spolupráci. Karzái projevil zájem o dodávky

trolejbusů a nadzvukových letadel L-159. Jednal také o vojenské spolupráci, jejímž prvním krokem byl nedávno vládou ČR schválený dar 12 bitevních a transportních vrtulníků. Začátkem dubna navštívil Afghánistán premiér M. Topolánek, aby se zde symbolicky zúčastnil slavnostního otevření nemocnice a setkal se neplánovitě i s prezidentem Karzáím. V září zavítal do ČR afghánský policejní prezident a hlavní poradce ministra vnitra Z. Aghbar.

Vrchní velitel spojeneckých vojsk v Afghánistánu K. Eikenberry se sešel v lednu v Bagdádu s náčelníkem Generálního štábu Armády ČR P. Štefkou, aby jednali o vojenské nemocnici a roli českých vojáků.

Ministr financí M. Kalousek a jeho bahrajnský protějšek šajch Ahmad bin Muhammad Chalífa podepsali 15. října dohodu mezi vládou ČR a Bahrajnským královstvím o podpoře a ochraně investic.

CHARAKTERISTIKA HLAVNÍCH AKTÉRŮ BLÍZKOVÝCHODNÍ A STŘEDOMOŘSKÉ POLITIKY ČR

Hlavním gestorem a koordinátorem české blízkovýchodní a středomořské politiky bylo Ministerstvo zahraničních věcí ČR. V souvislosti s naším předsednictvím EU sice již existoval na Úřadu vlády ČR útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, ale A. Vondra ponechával jižní dimenzi ENP, barcelonský proces a celkovou politiku vůči Blízkému východu v kompetenci MZV. V ekonomické oblasti existovala spolupráce s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR prostřednictvím jeho Odboru dvoustranných ekonomických vztahů (ODEV). V průběhu desetiletí došlo i k personálnímu propojení obou ministerstev a bývalá rivalita byla zažehnána. ODEV se zaměřuje na koncepční přístupy a zpracovává různé podkladové, informační a analytické materiály k jednotlivým blízkovýchodním zemím. Má spíše poradní roli. MPO řídí obchodně ekonomické úseky při ambasádách, kanceláře CzechTrade a České centrum v Dubaji. Koordinovalo svoji činnost s institucemi podporujícími export (Czech Trade, Czech Invest, EGAP a Českou exportní banku). V roce 2007 nebyly pojišťovány ani úvěrovány žádné kontrakty na Blízký východ a v severní Africe. Existuje meziresortní *ad hoc* komise MZV–MPO zaměřená na projednávání ekonomické přítomnosti českých podniků v tomto teritoriu. Koncem roku 2007 bylo projednáváno otevření Českého centra v Izraeli. Problematika vojenských misí (Irák, Afghánistán) spadala pod ministerstvo obrany, ale mnohá opatření bylo třeba konzultovat s MZV. Ministerstvo kultury se mělo více zapojovat do středomořské agendy, a proto probíhaly koncem roku konzultace na nižší úrovni s MZV. Ministerstvo financí (Oddělení zahraničních pohledávek) dohlíželo nad českými pohledávkami v zahraničí a jejich vymáháním (Libye) či odepisováním (Irák).

Hlavními centry blízkovýchodní a středomořské politiky ČR byly čtyři pracovní skupiny v gesci Odboru států Blízkého východu a severní Afriky (BVA): pro mírový proces na Blízkém východě (COMEP); Maghreb-Mašrek (COMAG); Blízký východ a Perský záliv (COMEM) a Středomoří-barcelonský proces (COMED). Existovala i skupina pro subsaharskou Afriku (COAFR), která pokrývala agendu arabských zemí

Mauritánie a Súdánu. Skupiny byly „zakotveny“ sice na MZV, ale měly svého zástupce (M. Janovský) při Stálém zastoupení ČR při EU v Bruselu. Tyto skupiny pod dohledem BVA zpracovávaly stanoviska, podkladové materiály, jež byly posílány v koordinaci s M. Janovským do Bruselu k projednání v COPS (politicko-bezpečnostním výboru), který se zaměřoval na politickou dimenzi společně zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). COPS poskytoval stanoviska Radě pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC), kontroloval a strategicky řídil různé krizové situace. Výbor stálých zástupců (COREPER II) vyhodnocoval nejen stanoviska COPS, ale i agendu spojenou s 1. pilířem SZBP (obchod a zahraniční pomoc) a 3. pilířem (vnitro, justice). Také česká ministerstva zasílala svá vyjádření k dané agendě COREPER, který je připravoval pro zasedání GAERC (účast ministra zahraničních věcí) a zasedání Evropské rady (účast premiéra i ministra zahraničních věcí).

Barcelonský proces byl zajišťován a koordinován několik let odborem BVA a jemu podřízenou skupinou COMED. Hlavní koordinátor pro barcelonský proces P. Koblížka, který se jednou za dva měsíce zúčastňoval zasedání Euro-středomořského výboru (Euromed Committee), jež připravoval každých půl roku schůzky ministrů zahraničních věcí (barcelonské summity). Dohlížel i na činnost Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur ve Středomoří (ALF), která sdružuje síť nevládních organizací v 37 zemích euro-středomořského prostoru. Česká síť ALF má sídlo v Ústavu mezinárodních vztahů (koordinátor J. Bureš). S ohledem na blížící se předsednictví ČR v EU byla vytvořena funkce vyslance se zvláštním posláním pro Středomoří, který bude podléhat přímo vrchnímu řediteli F. Karfíkovi (Sekce mimoevropských zemí a ekonomické spolupráce). V prosinci byl do této funkce jmenován A. Slabý. Účastní se zasedání Euro-středomořského výboru a přípravy ministerské konference a dalších Euromed akcí, které se budou konat během našeho předsednictví. Jmenování vyslance symbolizuje větší respekt vůči euro-středomořské dimenzi SZBP EU. Vrchní ředitel Karfík je zkušený diplomat (bývalý velvyslanec v Egyptě), jež dobře zná problematiku islámských arabských zemí i barcelonský proces, což bude nepochybně výhodou během našeho předsednictví v EU. Barcelonský proces i nadále zůstane v gesci BVA (ředitel J. Rychtár), který bude využívat funkci koordinátora pro barcelonský proces.

Bezpečnostní dimenzí se zabýval Odbor bezpečnostní politiky OBP, který zahrnul do své agendy i středomořský dialog NATO. V kontextu s celkovou SZBP EU se věnoval Středomoří a Blízkému východu i Odbor politik evropské unie a Odbor společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. V roce 2007 byl aktivní vůči regionu i Odbor lidských práv, který sledoval ve zvýšené míře porušování lidských práv v některých zemích (Saúdská Arábie, Írán, Sýrie). ČR, jako budoucí předsednická země, se zapojovala na úrovni velvyslanců do aktivit evropské trojky ve vztahu k dodržování lidských práv (např. v případě Sýrie).

Středomořská dimenze byla i náplní práce Parlamentu ČR, především Poslanecké sněmovny. Tři poslanci českého parlamentu tvořili stálou delegaci v euro-středomořském parlamentu s poradní funkcí, nazvaném Parlamentní shromáždění (APEM). Jeho zasedání se zúčastňovali i čeští poslanci v Evropském parlamentu (EP). Poslankyně EP J. Hybášková, předsdkyně interparlamentní delegace EP pro vztahy

s Izraelem, byla mimořádně aktivní ve vztahu k blízkovýchodním, středomořským tématům (palestinská otázka, Írán, Dárfúr). V Poslanecké sněmovně byla ustanovena skupina ČR–arabské země, v jejímž čele stál poslanec V. Filip. Nejpočetnější byla skupina ČR–Izrael (12 poslanců) a fungovala skupina ČR–severní Afrika. Pouze symbolicky byla ustanovena skupina pro Írán.

Česká republika má poměrně hustou síť zastupitelských úřadů téměř ve všech arabských zemích kromě malých států Perského zálivu (Katar, Bahrajn, Omán), Mauritánie a Súdánu. Významným krokem v roce 2007 bylo obnovení velvyslanectví v Afghánistánu a předběžné rozhodnutí o povýšení diplomatického zastoupení v Íránu na úroveň velvyslance. Český ZÚ v Tel Avivu sloužil zároveň i jako kontaktní kancelář NATO, která měla za úkol propagovat činnost NATO a také informovat a koordinovat styky s izraelským vedením. Byl projeven zájem, aby se ambasády staly centry ekonomické diplomacie v souladu s textem koaliční smlouvy a přitom sledovaly i další agendu, jako jsou například lidská práva a kultura. Přístup vyžadoval v praxi velmi úzkou spolupráci mezi MZV a MPO při prosazování zahraničněekonomických aktivit. Česká kontaktní kancelář v Ramalláhu symbolizovala náš dlouhodobý zájem o řešení palestinské otázky a pokračování blízkovýchodního mírového procesu, i když napjatá politická situace omezovala její činnost. Existuje šance, že mírová konference v Annapolisu a pařížské setkání donátorů koncem roku 2007 zvýší opět zájem o palestinská samosprávná území, jako tomu bylo v první polovině devadesátých let po podepsání prvních dohod z Osla.

Při zastupitelských úřadech fungovala obchodní oddělení, mnohde i kanceláře CzechTrade. České centrum bylo zřízeno ve Spojených arabských emirátech, kam byly zaměřeny aktivity našich obchodníků. Probíhaly přípravy na otevření dalšího centra v Izraeli, které by se mělo realizovat v roce 2008.

Osvědčeným nástrojem diplomacie na Blízkém východě byla zahraniční pomoc. O projektech a teritoriálním pokrytí doposud rozhodovaly jednotlivé resorty. Nyní nastala změna a jejich kompetence převezme jedna centrální instituce, Česká rozvojová agentura.

Nevyužitým potenciálem pro prosazování českých obchodních či politických zájmů a kultury v arabském světě byli absolventi českých vysokých škol, kteří zastávali v některých zemích vysoké státní funkce (např. Jemen a Sýrie). Iráčtí profesori byli většinou rovněž absolventy českých a československých škol, jak připomněl předseda iráckého parlamentu při své říjnové návštěvě v Praze. Hodně absolventů českých škol působilo na palestinských územích, v Alžírsku a v Egyptě.

PŘESAH BLÍZKOVÝCHODNÍ A STŘEDOMOŘSKÉ AGENDY DO POLITICKÉHO, MEDIÁLNÍHO A VEŘEJNÉHO PROSTORU

Rivalita mezi politickými stranami se vyostřovala v souvislosti se sociální a také politickou polarizací společnosti. Levicové i pravicové strany projevovaly zájem především o taková témata, která byla maximálně sledovaná veřejností, podporovaná jejich

voličskou základnou, anebo větší angažovaností dokazovaly loajalitu vůči politickému proudu, zemi či nějakému zahraničnímu protektorovi. Periodika, rozhlas a televize se ponejvíce zaměřovaly na takové kauzy, jež zajišťovaly maximální sledovanost, byly přitažlivé, srozumitelné. Někdy šlo o problematiku, kterou do mediálního prostoru z různých důvodů protlačily různé zájmové a lobbistické skupiny. Mezi nejsledovanější témata s vazbami k danému regionu patřily: terorismus islamistů, blízko-východní konflikt a palestinská otázka, lidská práva, migrace, islám, zahraniční mise v Iráku a Afghánistánu, „iránská hrozba“ a otázka amerického radaru.

Percepcce obyvatelstva byla ovlivněna skutečností, že Česká republika stále ještě patří mezi etnicky a kulturně homogenní státní celky, což bylo především dáno uzavřeností země v době komunistické vlády. Převažoval strach z vlivu cizího prostředí, migrace, islámu, terorismu, přicházejícího z arabského světa. Češi mají silně provinční myšlení. Podle výzkumů CVVM z prosince 2006 pocíťovali přímo panický strach z terorismu, což bylo dáno i tím, že toto téma bylo nejvíce šířeno masovými médii. Menšiny a uprchlíci byli považováni za hrozbu daleko menším počtem lidí (11 % a 18 %), což souvisí s tím, že obyvatelstvo s touto problematikou nebylo výrazněji konfrontováno.³¹ Mediální trh velmi málo informuje o skutečném životě blízko-východních, arabských zemí a je přesycen negativními zprávami na téma, které obyvatele ČR děsí (terorismus, nedodržování lidských práv a deficit demokracie v islámu, konflikty). Výsledkem byla averze vůči státním příslušníkům, etnickým a náboženským skupinám z daného regionu. Podle výzkumů AV ČR (CVVM) z ledna 2007 hodnotili Češi velmi negativně muslimy, Palestince, Afghánce a jen o málo lépe dopadli Izraelci. Některá témata, jež byla důležitá, ale málo atraktivní, jako je například barcelonské euro-středomořské partnerství, nevyvolávala pozornost. Většina zpráv o Blízkém východě i Středomoří byla převzata od zahraničních agentur či měla charakter jednostranné kampaně, postrádající hlubší zamyšlení. V důsledku nepříznivé situace nemohl být žádný český novinář navržen na euro-středomořskou novinářskou cenu, kterou každoročně uděluje Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur mladým žurnalistům z euro-středomořského prostoru.

Politické diskuse, věnované problematice, nejsou často vedeny v širších souvislostech, v intencích českých zájmů, a často se zvrhnou v pouhý nástroj k zdiskreditování politického či ideologického oponenta.

V posledních několika letech se vytvořila síť malých organizací, které především na svých serverech silně kritizovaly tzv. „islamizaci“ Evropy a multikulturalismus. Varovaly veřejnost i politiky před muslimskou migrací a vlivem. Na svých internetových stránkách pořádaly diskuse o islámu, které měly mnohdy příděch islamofobie. Obhajovaly politiku Izraele a propagovaly křesťansko-židovský charakter Evropy oproštěné od islámu, jenž je neslučitelný se západními hodnotami. Nejznámější jsou servery *eurabia.cz*, *pravdaoislámu.cz* a *eurojihad.org*.

Aktivizovaly se i antižidovské a antiizraelské skupiny, mezi něž patří Národní odpor, který chtěl 10. listopadu uspořádat demonstraci proti válce v Iráku provokativně v okolí pražské Židovské obce. Židovské, pravicové i levicové organizace se postavily jednoznačně proti akci, která se *de facto* neuskutečnila. Národní vzdělávací

institut publikoval na svých stránkách různou antisemitskou, antiizraelskou literaturu a také seznam českých a slovenských Židů v politice po roce 1989. Někteří pravicoví extremisté byli zaměřeni i proti muslimským přistěhovalcům a islámu. Národní aliance chtěla v roce 2006 spálit 28. října symbolicky figurínu proroka Mohameda a vyprovokovat konflikt s muslimy a muslimskými státy. Lze říct, že zájem politických elit i běžných občanů o blízkovýchodní témata v období zhoršené sociální situace upadal a naopak rostl u širokého spektra extremistických sil, které jim dalo rasistické, antisemitské a islamofobní zabarvení a příležitostně se snažilo z nich udělat nástroj pouliční konfrontace.

Česká odbočka Amnesty International (AI) uspořádala v ČR několik akcí. Demonstrace na podporu uvězněného Egyptana, bloggera A. K. N. Sulajmána, jenž kritizoval islám, se konala 27. dubna před egyptským velvyslanectvím. 3. března iniciovala mezinárodní petiční akci AI a shromáždění před libyjskou ambasádou na protest proti odsouzení bulharských zdravotních sester k trestu smrti libyjským soudem v roce 2006. Tyto akce nevyvolaly velkou odezvu mezi českou veřejností a zúčastnilo se jich poměrně málo Čechů.

Deset významných evropských intelektuálů, včetně bývalého českého prezidenta V. Havla, vyzvalo 24. března otevřeným dopisem představitele Evropské unie, aby nezavírali oči před pokračující humanitární krizí v západosúdánském Dárfúru a zasadili se o její ukončení. Signatáři listu, mezi nimiž byli vedle Havla také spisovatelé G. Grass a U. Eco, irský básník S. Heaney nebo britský dramatik českého původu T. Stoppard, obvinili podle agentury Reuters EU ze zbabělosti ohledně postupu proti súdánské vládě a vyzvali Brusel, aby uvalil na Chartúm tvrdé sankce.

Stoupenci zásahu a české vojenské i humanitární pomoci Iráku argumentovali tím, že naše firmy mají dobrou perspektivu a budou se moci zapojit do poválečné obnovy země.

Statistiky odhalují, že český vývoz do Iráku rostl od obsazení v roce 2003 a naše firmy získaly první větší kontrakty na dodávky technologických dílů pro irácké podniky. Od roku 2003 se export českých podniků zvýšil zhruba čtyřnásobně. Přesto náš podíl na poválečné obnově, financované především Američany, Brity, Japonci a OSN, byl nepatrný. MPO a Svaz průmyslu lobbowały za to, aby se naše firmy podílely na poválečné obnově alespoň jako subdodavatelé, ale převážně američtí investoři a firmy preferovali své osvědčené, většinou americké dodavatele. Stejná situace nastala i po první válce v Zálivu v roce 1991 v Kuvajtu. O irácký trh byl mezi českými podnikateli velký zájem. Svědčí o tom, že zde za poslední dva roky působilo přes padesát českých firem. Ty získaly v Iráku zakázky za 2,5 mld. Kč. V květnu 2007 byl uzavřen kontrakt na dodávky technologie pro rafinerii (Engineering Brno). Úspěšná realizace řady kontraktů při současné obnově Iráku otevírá prostor pro následné působení dalších českých firem na tomto specifickém trhu. Brzdou dalšího rozvoje spolupráce byla bezpečnostní situace, která se v roce 2007 zhoršila i v oblasti kolem Basry, odkud čeští podnikatelé pronikali na irácký trh. Mise nepřinesla očekávaný profit s ohledem i na dodatečné náklady na udržování mise, humanitární či jinou pomoc a odepсанé české pohledávky.

Ani afghánská mise zatím v tomto ohledu neznamenala otevření nového trhu pro naše podnikatele. Bezpečnostní situace nedovolila zatím našim podnikům, aby se podílely na rekonstrukci investičních celků, které stavělo Československo v Afghánistánu v období socialismu. Udržování mise, pomoc a bezplatné dodávky starých zbraní znamenaly spíše zvýšené výdaje a náklady.

Pokusy ministerstva financí o vymáhání pohledávek v Libyi se uskutečnily v období, kdy naše bilaterální vztahy nebyly ideální, a zatím skončily fiaskem.

V průběhu roku se některá blízkovýchodní témata stala prostředkem vypjatého politického boje mezi vládou, vládními stranami, ODS a opozicí (ČSSD a KSČM), obecně řečeno mezi levicí a pravicí, o podobu české zahraniční blízkovýchodní politiky. Tyto rozpory široce komentovaly sdělovací prostředky a staly se i předmětem zájmu občanské společnosti. Šlo o následující témata.

Afghánská mise

Přítomnost zahraničních vojáků v Afghánistánu byla zásadně odmítána KSČM jako nástroj vměšování a ovládnutí svrchovaného státu. Vojenská mise plnila úkoly, které šly za rámec petersbergských nevojenských úkolů. Komunisté žádali rychlé stažení vojsk. Straně zelených se také nelíbilo vysílání našich vojáků do zahraničí a uvítala by jejich postupné stahování. Kritický postoj ČSSD nevyplýval z *a priori* odmítání mise (zvláště pokud byla legalizována pod hlavičkou OSN, EU či NATO), ale spíše šlo o posouzení jejího celkového zaměření. Nejaktivnějším kritikem byl stínový ministr zahraničních věcí ČSSD L. Zaorálek, který požadoval od vlády, aby mu vysvětlila skutečný účel a smysl naší vojenské přítomnosti. Nesouhlasil ani s vysokým podílem vojenských složek na úkor civilních, což podle něho vyvolalo otazníky kolem udržitelnosti rozvojových programů v delší perspektivě. Odmítal vládní návrhy na dvojnásobné navýšení počtu členů české mise v roce 2008 v porovnání s rokem 2007. Zásadní výtku vyplývala z údajné neperspektivnosti mise v době, kdy se akce Talibanu začínají stupňovat. Islamisté tím demonstrovali, že nebyli poraženi, jak tvrdili Američané, ale že šlo z jejich strany pouze o strategický ústup. Nyní pozvolna přebírají moc, zvláště na jihu. L. Zaorálek poukazoval taktéž na skutečnost, že NATO nemělo mandát na řešení sociálně-ekonomických otázek, ale pouze plnilo vojenské úkoly. Úspěch mise zpochybňoval fakt, že 62 % HDP země tvoří stále příjmy z prodeje opia. Existovala zjevná nechuť Světové banky, OSN a EU se angažovat. Objevily se první kolize mezi NATO a EU. Sociální demokraté se domnívali, že rozhodnutí vlády o vyslání polní nemocnice do Afghánistánu dokazuje nepřítomnost dlouhodobé koncepce pro vysílání českých vojáků do zahraničních misí. O principu působení vojska v zahraničních operacích v letech 2008 až 2011 bude třeba podle nich diskutovat zejména v souvislosti se záměrem vlády převzít v roce 2008 Provinční rekonstrukční tým v Púli Chumrí v Afghánistánu. Důraz byl kladen na důslednou kalkulaci nákladů a také rizik vyplývajících ze zapojení do misí.

Vláda samozřejmě tyto argumenty odmítala a zastávala názor, že mise má smysl a je třeba ji pouze z české strany cíleně zaměřit na jeden klíčový region a posilovat civilní složku. „Ani vláda nežije v iluzích, že v zemi, jako je Afghánistán, se všechno dá

vyřešit v řádu měsíců nebo roku či dvou,“ reagoval vicepremiér A. Vondra. Ale povinností České republiky podle něj je udělat pro zlepšení situace v této asijské zemi maximum možného. Připomněl zároveň, že některých úspěchů spojenci v Afghánistánu dosáhli. „Afghánistán má demokraticky zvolenou vládu, ale samozřejmě jsou části, jako jih země, kde ta kontrola stále ještě neexistuje.“³²

Mise v Iráku

Irácká otázka rozdělila politickou scénu. ODS koncem roku 2006 ostře kritizovala irácko-českou občanskou iniciativu „Výzva pro Irák“, v které se angažovala ČSSD. Výhrady ODS vyplývaly z toho, že do akce byli údajně zapojeni exiloví Iráčané, kteří byli spojeni s režimem S. Husajna, a s akcí nesouhlasila irácká vláda prostřednictvím velvyslanectví v Praze. Hlavním cílem bylo spíše zdiskreditovat akci konkurenční strany, protože i USA v roce 2007 souhlasily se zapojením baasistů (nikoli z mocenského a příbuzenského okruhu S. Husajna) do politického života a kritizovaly iráckou vládu za sektářské přístupy.

Další politické diskuse byly zaměřeny na otázku pokračování či ukončení civilně-vojenské mise v Iráku. ČSSD spíše preferovala postupné stahování jednotek, které by nevyvolalo bezpečnostní problémy. Komunisté jednoznačně odmítli českou vojenskou přítomnost. Strana zelených tolerovala pouze prodloužení mise armády ČR v Iráku, která bude pod velením NATO, což nebyl případ českých vojáků v Basře, protože ti podléhali britskému velení. Členská základna odmítala misi jako takovou. České veřejné mínění nebylo dlouhodobě nakloněno naší angažovanosti v Iráku. Koncem roku vláda vyhlásila, že bude souhlasit se snížením počtu vojáků do července 2008 asi o 80 osob a přesune další vojenské kapacity do Afghánistánu. Zájem o postupný odchod vojáků ze země měla i většina irácké vlády a parlament, tj. nejen odbojové skupiny.

Vztahy s Íránem a postoj k iránské hrozbě

Postoje jednotlivých politických stran „odhalila“ říjnová návštěva delegace iránského parlamentu, kterou vedl předseda zahraničního výboru A. Burudžerdí. Politická scéna byla rozdělena v otázce, zdali jednat s iránským režimem. Rozpory existovaly nejen mezi politickými stranami, nýbrž i ve vládě. Většina členů ODS odmítala setkání s iránskými poslanci. Mezi nimi například předseda sněmovního výboru pro obranu J. Vidím i místopředseda M. Hrbata, s odůvodněním, že Írán popírá právo Izraele na existenci a zpochybňuje holocaust. Hrbata na protest rezignoval z funkce předsedy výboru česko-iránského přátelství.

Někteří politici zastávali názor, že jakékoli setkání s iránskými představiteli legitimizuje režim (europoslankyně Hybášková). Naopak opozici nečinilo potíže s Íránci jednat. Souhlas s jednáním vyslovili předsedové zahraničních výborů Poslanecké sněmovny i Senátu J. Hamáček (ČSSD) a R. Sequens (BEZPP). Návštěvu Hamáček obhajoval tvrzením, že zjišťování iránských postojů bylo užitečné s ohledem na české předsednictví EU. ČR měla zájem na zlepšení vztahů s Íránem zvláště proto, že se zvažuje vyslání českého velvyslance do Teheránu. S iránskou delegací se chtěl setkat předseda a místopředseda sněmovny M. Vlček (ČSSD). Předseda KSČM V. Fi-

lip vyjádřil ochotu jednat ze solidarity se zemí, která je vystavena intenzivnímu americkému nátlaku.

Bývalý premiér za ČSSD M. Zeman se vyslovil ve prospěch preventivního úderu proti Íránu a označil íránského premiéra Ahamadinežáda za šílence. Zastával názor, že proti terorismu je třeba použít síly.³³

Smířlivé názory se objevovaly u některých členů vlády a ve vedení koaličních stran, kteří argumentovali podobně jako členové ČSSD. Ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg zastával názor vést dialog i se zeměmi, s nimiž nemáme ideální vztahy, protože to od nás očekává i EU v období našeho předsednictví. Proto byla v červnu uskutečněna již zmíněná mise náměstkyně MZV ČR H. Bambasové v Íránu a bylo přislíbeno povýšení diplomatické zastoupení v Íránu na úroveň velvyslance. Také vicepremiér J. Čunek (KDU–ČSL) i ministr vnitra I. Langer (ODS) soudili, že ve vztazích se státy, jako je Írán, je komunikace a výměna informací nutná.

Dalším konfliktním, hojně sledovaným tématem byly politické diskuse na téma reálnosti či nereálnosti tzv. íránské hrozby, kterou česká a americká vláda zpočátku zdůvodnila potřebou vybudování radarové základny. Do této diskuse se velmi aktivně zapojoval stínový ministr zahraničních věcí L. Zaorálek. Zastával názor, že hrozbou je terorismus a nikoli Írán. Pozastavil se nad tím, že česká vláda na zjištění amerických tajných služeb o Íránu nijak nereagovala, což označil za projev setrvačnosti myšlení, které odmítá vzít v úvahu fakta, a kritizoval i postoj ministra R. Gateše, který doporučil preventivní budování radaru pro případ hrozby v budoucnosti. Zaorálek odmítl stavbu radaru bez jasného předchozího vymezení hrozby. Premiér M. Topolánek zdůraznil, že plánovaný americký štít ve střední Evropě má chránit před všemi raketami, nejen před těmi, které jsou vybaveny jadernými hlavicemi.³⁴ Zpráva by proto neměla ovlivnit proces rozhodování o radaru. Místopředseda Senátu ČR P. Pithart podmínil souhlas s radarem za předpokladu, že se pozitivně vyjádří i EU a NATO. Ujišťování Bushovy vlády mu nestačilo, protože již zklamala při přípravě a zdůvodnění invaze do Iráku, a neměla tudíž jeho důvěru.³⁵

Palestinská otázka

Diskuse o blízkovýchodním konfliktu, která patřila ještě před třemi lety mezi nejpoptávanější témata české veřejnosti, ustoupila do pozadí. Omezila se spíše na strohé převzaté informace bez patřičných komentářů. Zájem se přenesl na internetové stránky, na nichž různé organizace, spolky straníc Izraelcům či Palestincům, publikovaly své názory. Výjimečně se tato otázka stala i tématem politických diskusí. 6. června poslanec a předseda KSČM Filip interpeloval v Poslanecké sněmovně a žádal od premiéra vysvětlení jeho dubnového projevu na izraelské ambasádě, v němž prý označil boj Palestinců za samostatný stát za „nápor barbarství“. Požádal Topolánka, aby se na nejbližším setkání s arabskými velvyslanci omluvil za svůj projev. Premiér se bránil tvrzením, že považuje Izrael za parlamentní demokracii, která respektuje všechna základní demokratická práva. Pod pojem barbarství zahrnoval extremistické, teroristické skupiny (Hamás, Hizbulláh aj.), které odmítají právo Izraele na existenci. Trval na tom, že v žádném případě tím nemyslel prezidenta Abbáse, Egypt, Jordánsko a Saúdskou Arábii, jež zastávají umírněné názory.

ZÁVĚR

Po vstupu do NATO a zvláště po získání členství v Evropské unii se naše postoje vůči regionu multilateralizovaly v souladu s principy společné zahraniční a bezpečnostní politiky a její součástí – společné evropské bezpečnostní a obranné politiky, což bylo pro nás výhodné z politického i ekonomického hlediska. Donedávna se pro naše vývozce poměrně uzavřené trhy začaly otevírat českým průmyslovým výrobkům a výše tarifního zatížení by měla v nejbližších letech klesnout až na nulu (v případě zemí jižního Středomoří a Zálivu). Od roku 2004 byl zaznamenán dynamický růst obchodního obratu ČR s těmito zeměmi a rok 2007 nebyl výjimkou. Rostlo aktivní saldo obchodní bilance. Země, které se vyznačovaly maximální liberalizací obchodů (SAE, Izrael), se staly našimi největšími partnery. Ideální nebyla ještě skladba vývozu a poměrně náhodný charakter jednotlivých obchodních transakcí.

V současné době zájem o region umocnilo naše členství v EU, zapojení do barcelonského procesu a dalších euro-středomořských dialogů či iniciativ v rámci NATO, OECD, OBSE či ENP. Klíčová byla především tradiční bezpečnostní témata (migrační, zbrojení, proliferace zbraní hromadného ničení, terorismus), která se stala náplní agendy EU a dalších multilaterálních fór (OSN, OBSE, NATO, MAAE aj.). Naši politici a diplomaté se vyjadřovali k této problematice, i když zatím sporadicky předkládali vlastní návrhy přístupů. Česká republika se zapojila do barcelonského procesu. Vznikla funkční institucionální struktura na ministerstvu zahraničních věcí, která se stala hlavním koordinátorem barcelonského procesu a bude v následujících letech zapojovat do dané agendy i ostatní resorty. Očekává se, že naše předsednictví posílí středomořskou dimenzi české zahraniční politiky, přestože nepatří k našim prioritám. Naše členství v EU znamenalo automaticky i vstup do legislativního euro-středomořského rámce (asociační dohody se zeměmi jižního Středomoří) a jižní dimenze ENP (Akční plány), jež zásadně upravují vztahy se zeměmi jižního Středomoří v daleko širším rozpětí než dříve. Poslední tři roky se ČR zapojila i do schvalovací legislativní procedury na prezidentské, vládní i parlamentní úrovni, která se týkala středomořského prostoru. Tento proces napomohl kultivaci politického dialogu v ose vláda–opozice, protože se diskuse vymanila z předchozího poměrně jednoduchého bipolárního rámce (stoupenci versus odpůrci americké politiky alias ochránci starých pořádků) a získala racionálnější charakter nebo taktéž jasnější metodické zakotvení. Stalo se tak díky daleko „pestřejšímu“, diferencovanějšímu politickému prostředí EU. Lze tvrdit, že i média jako celek působí daleko vyváženějším, profesionálnější dojmem, nehledě na občasné tendenční, primitivní kampaně, kterých ale v porovnání s devadesátými léty bylo.

Pokud se nepodaří v nejbližších letech výrazný technologický průlom, budou ČR i ostatní země EU v krátkém období stále více a více závislé na zemích Blízkého východu i Rusku, které budou importovat stále dražší a dražší ropu.³⁶ Výbor pro koordinaci zahraniční a bezpečnostní politiky při MZV ČR rozhodl v listopadu 2006, aby byla ustanovena meziresortní expertní skupina, která by se zabývala v následujícím roce českou energetickou bezpečností a v polovině roku 2007 by předložila novelizovanou podobu české energetické koncepce.³⁷

Česká energetická strategie by měla vycházet z potřeby diverzifikovat zdroje strategických surovin, jako je ropa a zemní plyn, protože Česká republika je z 90 % závislá na dovozu ruské ropy a ze 75 % na dovozu ruského zemního plynu. V posledních letech se ČR orientovala i na možnou přímou těžbu ropy na Blízkém východě (firma Moravské naftové doly), i když zatím v omezeném rozsahu. Občas byla nakoupena arabská ropa s pomocí swapových operací. Alternativou pro získávání strategických surovin pro ČR budou určité země Blízkého východu, kde leží největší dosud objevená ložiska ropy na světě (více než 60 %) a značné zásoby zemního plynu. Země regionu také dodávají na světový trh obrovské množství zkapalněného plynu. Ve hře byl projekt Nabucco, který počítal s vybudováním kaspického plynovodu do Turecka, s možným napojením na rozsáhlá íránská naleziště plynu. Blízký východ je v současnosti povětšinou politicky ještě nestabilnější než Rusko, přesto musí česká zahraniční politika vycházet ze skutečnosti, že EU je závislá ze 60 % na dovozu ropy z tohoto regionu a že její ekonomická stabilita je tedy spojena s bezpečností a stabilitou Blízkého východu. Z tohoto pohledu mají země EU, a tím i ČR, zásadní zájem o stabilitu a mír v této oblasti. Řešení a ještě lépe předcházení konfliktů, omezení nebezpečného zbrojení a zabránění střetu civilizací, tak jak je popsal S. Huntington, se musí stát našimi hlavními zahraničněpolitickými cíli. Energetická stabilita EU, podmíněná politickou stabilitou v tomto regionu, nemá pro nás alternativu.

Co se týče blízkovýchodního konfliktu, nebyl příliš zdůrazňován vyvážený přístup ve vztahu k arabským státům, palestinské samosprávě a Izraeli, i když na konkrétních přístupech lze doložit, že celková politika, v porovnání s přístupy ministra C. Svobody, se příliš nezměnila. Česká republika patřila do severní skupiny zemí EU, která se aktivně snažila zohledňovat na různých fórech v rámci EU i NATO bezpečnostní zájmy Izraele ve vztahu k mírovému procesu. Tento postoj však nevyvolal kolizi ve vztazích s arabskými zeměmi, protože ČR se i nadále držela rámcového postoje společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, tak jak byl formulován na summitech EU, v Evropské komisi či v rámci ministerských konferencí Euromedu. ČR se opět na donorské konferenci v Paříži zavázala, že bude pomáhat palestinské správě v čele s realistickým prezidentem Abbásem. Podporovala projekt nezávislého, mírového a demokratického státu ustanoveného v souladu s příslušnými rezolucemi OSN, podobně jako ostatní země EU.

V roce 2007 vyhlásila ČR, stejně jako řada dalších zemí, rozhodnutí o stažení vojsk z Iráku. Naopak výrazně bude navýšena naše přítomnost v Afghánistánu, především civilní složky. Irák a Afghánistán, spolu s palestinskou správou a Jemenem, byly největšími příjemci české zahraniční pomoci. Velmi intenzivní všestranné vztahy měla ČR s Egyptem a Izraelem.

Česká republika ve vztahu k jadernému programu či dodržování lidských práv zůstávala nekompromisní stanovisko v rámci EU vůči Íránu. Ministr zahraničních věcí byl současně zastáncem pokračování dialogu s Íránem a prosazoval povýšení českého diplomatického zastoupení v zemi na úroveň velvyslanectví. Tento cíl by měl být dosažen ještě před českým předsednictvím EU. Konstruktivní dialog s Íránem má pro EU už dlouhou dobu velký význam a od českého předsednictví se očekává, že udrží jeho kontinuitu.

Celkově lze shrnout, že naše zahraniční politika nebyla v roce 2007 zvláště aktivní vůči Blízkému východu a Středomoří, což bylo dáno vnitropolitickou situací a větší pozorností jiným tematickým okruhům či regionům. Přesto byla zachována kontinuita z předchozích let (zahraniční pomoc, migrační a azylová politika, kultura, zapojení do barcelonského procesu a dalších středomořských dialogů, do obchodu a misí). Byl to rok příprav na naše předsednictví, což se odrazilo ve větším zájmu o středomořskou problematiku, kterou MZV podpořilo jmenováním zvláštního vyslance pro barcelonský proces.

Poznámky

- ¹ Text *Koaliční smlouvy*, 25. 6. 2006, iDNES.cz. On-line: (zpravy.idnes.cz/dokument-text-koalici-smlouvy-dnm-domaci.asp?c=A060625_195345_domaci_dp).
- ² „Česká republika bude pokračovat v podpoře mírového uspořádání na Blízkém východě při zachování bezpečnostních, politických a ekonomických záruk stability celého regionu. Základními východisky pro řešení situace zůstávají rezoluce RB OSN, jakož i aktivity zúčastněných a zainteresovaných stran, které berou v úvahu legitimní bezpečnostní potřeby Izraele a vytvoření životaschopného, demokratického a nezávislého palestinského státu.“
- ³ *Společně pro lepší život. Volební program 2006*. Občanská demokratická strana, duben 2006, s. 55.
- ⁴ Jak předchozí, tak současná vláda kladly důraz na diverzifikaci exportu strategických surovin – ropy a zemního plynu. Kromě příležitostných ropných swapových nákupů bylo rozhodnuto o realizaci evropského projektu Nabucco, který výhledově počítá s českým odběrem blízkovýchodního (Irák, Írán a Egypt) a středoasijského plynu prostřednictvím RWE Transgas. První etapa projektu by měla být dokončena v roce 2011, ale ukazuje se, že i tato varianta je riziková.
- ⁵ Konferenci o regionálním rozvoji lidských zdrojů mělo, dle úvah českých představitelů, uspořádat během našeho předsednictví Maroko.
- ⁶ Premiér M. Topolánek v jednom ze svých projevů konstatoval, že Česká republika, na rozdíl od Sarkozyho Francie, klade větší důraz na východní evropskou politiku. *Zahraniční politika České republiky: Dokumenty*, 5/2007, s. 42.
- ⁷ *Působení na klíčových trzích*. Oficiální portál pro podnikání a export Business.Info.cz. On-line: (www.businessinfo.cz/cz/clanek/exportni-strategie-cr-2006-2010/pusobeni-na-klicovych-trzich/1001404/37898/).
- ⁸ Údaje Ministerstva financí ČR z 31. 12. 2006.
- ⁹ Česká tisková kancelář, 19. 12. 2007.
- ¹⁰ *The Czech republic pursues support and solidarity for Bulharia and its accused medics*. Prohlášení MZV ČR ze dne 17. 7. 2007. On-line: (www.mzv.cz/wvWo/mzv/default.asp?id=50168&ido=6573&idj=2&amb=1).
- ¹¹ *Cizinci v České republice, 2007*. Praha: Český statistický úřad, 2007, s. 31–34.
- ¹² *Život cizinců v ČR*. Český statistický úřad. On-line: (www.czso.cz/csu/2006editionplan.nsf/p/1118-06).
- ¹³ *Výroční zpráva BIS 2006*. On-line: (www://bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html).
- ¹⁴ Šlo o Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Závěrečné čtení a schválení dne 31. 11. 2007. On-line: (www.psp.cz/eknih/2006ps/sten-prot/022schuz/s022316.htm).

- ¹⁵ *Projev předsedy vlády ČR M. Topolánka přednesený na slavnostním setkání při příležitosti připomenutí holokaustu dne 26. 1. 2007.* Zahraniční politika České republiky: Dokumenty, 1/2007, s. 26.
- ¹⁶ Daniel Topinka (ed.): *Integrační proces muslimů v ČR – pilotní projekt.* Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky–VeryVision s.r.o., 2006/7.
- ¹⁷ Středisko empirických výzkumů STEM: *Odkud hrozí ČR nebezpečí.* On-line: (www.stem.cz/index.php?url'=pages/tree/show.php). Obavy vyplývaly z rostoucího vlivu islámu a silný byl strach z terorismu.
- ¹⁸ *Národní akční plán boje proti terorismu, aktualizované znění pro roky 2005–2007.* Ministerstvo vnitra ČR 2005. On-line: (www.mvcr.cz/zpravy/2005), s. 18.
- ¹⁹ *Špionáž varuje: Arabové budou cvičit ve Výškově.* Týden, 27. 10. 2007, viz www.tyden.cz.
- ²⁰ *ÚOOZ: Česko je pro teroristy branou do Evropy.* iHNed. Server Hospodářských novin. On-line: (zahranicni.ihned.cz/c6-10084510-21087410-003000_d-uooz-cesko-je-pro-teroristy-branou-do-evropy).
- ²¹ *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky.* Bezpečnostní rada státu, Úřad vlády ČR, Praha 2006. On-line: (www.army.cz/files/8492/Zpr_va_o_bezpe_nosti_R_2006.pdf).
- ²² *Rozhovor s ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem.* Zahraniční politika České republiky: Dokumenty, 5/2007, s. 50–51.
- ²³ *Izraelská ministryně: Je nutné víc usilovat o potlačení extremistů.* Zpravodajství ČTK, 30. 5. 2007.
- ²⁴ *Projev předsedy vlády ČR Mirka Topolánka při příležitosti vyhlášení Dne nezávislosti Izraele v Praze (24. 4. 2007).* Zahraniční politika České republiky: Dokumenty, 4/2007, s. 37. On-line: (www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=26911).
- ²⁵ *Czech Republic Backs Iran's Nuclear Rights.* Tehran, June 19, IRNA. On-line: (www2.irna.ir/en/news/view/line-17/0706194878201322.htm).
- ²⁶ *Iranians Missiles no Threats to any Countries: Defense Ministr.* Tehran, Oct 27/ IRNA. On-line: (www2.irna.ir/en/news/view/line-17/0710276710144911.htm).
- ²⁷ V roce 2006 bylo schváleno 25 mil. Kč pro humanitární projekty v Afghánistánu, dodatečně pak 3 mil. Kč pro UNICEF a 5 mil. Kč do fondu ISAF. Počátkem roku 2007 byla schválena humanitární pomoc na projekty s rychlým účinkem (QIP) a v průběhu roku proběhl výběr témat. ČR se podílí i na poskytování pomoci Afghánistánu z rozpočtu EU.
- ²⁸ Mezinárodní bezpečnostní pomocné síly byly zřízeny v roce 2001 na základě rezoluce RB OSN č. 1386 a jejich operační působnost byla rozšířena v roce 2003 na celou zemi.
- ²⁹ Celkový počet osob by měl dosáhnout až 415. Nasazena by měla být jednotka z Prostějova a speciální vojenská policie. Podrobně viz *Týden.cz*, 22. 10. 2007.
- ³⁰ Radio Praha, 20. 11. 2007.
- ³¹ Sociologický ústav AV ČR, výzkum veřejného mínění z 10. 12. 2006: *Rizika pro mír a bezpečnost v ČR*, viz www.cvvm.cas.cz.
- ³² Česká tisková kancelář, 8. 2. 2007.
- ³³ *Miloš Zeman: Ahmadinežád je šílenec a Írán je třeba bombardovat.* iDnes.cz, 19. 11. 2007.
- ³⁴ Česká tisková kancelář, 5. 12. 2007.
- ³⁵ *Petr Pithart: Vyměníme 2+1 za Evropu?* Euroskop, 22. 3. 2007. On-line: (www.euroskop.cz/20728980/5573/clanek-zpravodajstvi/petr-pithart-vymenime-2-1-za-evropu-FAQ).
- ³⁶ *Energetická bezpečnost České republiky – co je třeba pro ni udělat?* Panelová diskuse, 3. 4. 2007. On-line: (www.fontes-rerum.cz/soubory/download/energeticka_bezpečnost.doc).
- ³⁷ Zápis z 1. jednání Výboru pro koordinaci zahraniční a bezpečnostní politiky, 1. 11. 2006. On-line: (www.mzv.cz/www/MZV/defaultart.asp?id=46415&ido=7588&idj=1&amb=1&type=print).